

BỘ BA SÁNG KIẾN TOÀN CẦU MỚI CỦA TRUNG QUỐC: CHIẾN LƯỢC SỨC MẠNH MỀM TẠI TRUNG ĐÔNG

ĐỖ THỊ THU PHƯƠNG, LÝ THỊ HẢI YẾN*

HỒ NGỌC HOÀNG**

Tóm tắt: Bài viết phân tích chiến lược sức mạnh mềm của Trung Quốc tại Trung Đông thông qua việc triển khai ba sáng kiến toàn cầu mới gồm Sáng kiến Phát triển toàn cầu (GDI), Sáng kiến An ninh toàn cầu (GSI) và Sáng kiến Văn minh toàn cầu (GCI). Dựa trên khung lý thuyết sức mạnh mềm của Joseph Nye và phương pháp phân tích diễn ngôn từ các văn kiện chính sách, phát ngôn của lãnh đạo và truyền thông nhà nước Trung Quốc, bài viết làm rõ cách Trung Quốc kết hợp hợp tác kinh tế, đối thoại an ninh và giao lưu văn hóa để củng cố hình ảnh và tăng cường ảnh hưởng tại khu vực. Tuy nhiên, các sáng kiến này vẫn đang đối mặt với những thách thức về tính minh bạch, sức hấp dẫn văn hóa và cạnh tranh ảnh hưởng khu vực. Bài viết kết luận rằng GDI, GSI, GCI đang định hình một mô hình sức mạnh mềm mang tính thể chế hóa, đồng thời gợi mở hàm ý chính sách cho Việt Nam trong việc hợp tác đa phương và bảo đảm độc lập chiến lược.

Từ khóa: Trung Quốc, sức mạnh mềm, Trung Đông, Sáng kiến Phát triển toàn cầu (GDI), Sáng kiến An ninh toàn cầu (GSI), Sáng kiến Văn minh toàn cầu (GCI)

Lĩnh vực nghiên cứu: Quan hệ đối ngoại

Summary: This paper examines China's soft power strategy in the Middle East through the implementation of its three new global initiatives: the Global Development Initiative (GDI), the Global Security Initiative (GSI), and the Global Civilization Initiative (GCI). Drawing on Joseph Nye's theoretical framework of soft power and discourse analysis of Chinese policy documents, official statement and media sources, the study clarifies how China integrates economic cooperation, security dialogue, and cultural exchange to strengthen its image and expand its influence in the region. However, these initiatives continue to face challenges related to transparency, cultural appeal, and regional competition for influence. The paper concludes that GDI, GSI, GCI are shaping an institutionalized model of soft power, and offers policy implications for Vietnam in fostering multilateral cooperation and ensuring strategic autonomy.

Keywords: China, soft power, Middle East, Global Development Initiative (GDI), Global Security Initiative (GSI), Global Civilization Initiative (GCI)

(Ngày nhận bài: 5/11/2025; ngày gửi phản biện: 9/11/2025; ngày duyệt bài: 17/11/2025)

Giới thiệu

Trong hai thập niên gần đây, Trung Quốc trỗi dậy như một chủ thể có ảnh hưởng ngày càng sâu rộng trong đời sống chính trị - kinh tế thế giới. Do có vị trí địa chính

* ThS., Học viện Ngoại giao

Email: dtphuong@dav.edu.vn

** Trợ lý nghiên cứu, Học viện Ngoại giao

trị đặc biệt quan trọng là ngã ba nối liền Á, Âu, Phi; kiểm soát nhiều tuyến hàng hải huyết mạch như kênh đào Suez, eo biển Hormuz và Bab el-Mandeb; đồng thời sở hữu nguồn dầu mỏ phong phú, cung cấp trên 40% lượng dầu nhập khẩu của Trung Quốc, Trung Đông được Trung Quốc xem là trọng điểm trong Sáng kiến Vành đai và Con đường (BRI) cũng như các sáng kiến toàn cầu mới. Trên thực tế, hầu hết các quốc gia Trung Đông đã tham gia hoặc bày tỏ sự ủng hộ đối với BRI; 17 nước Ả-rập tham gia GDI; nhiều nước gia nhập Ngân hàng Đầu tư hạ tầng châu Á (AIIB) hoặc ký các thỏa thuận hợp tác với Trung Quốc trong lĩnh vực năng lượng, thương mại và công nghệ. Giá trị thương mại song phương Trung Quốc - Trung Đông đạt hơn 500 tỷ USD năm 2022 đã cho thấy mức độ gắn kết ngày càng sâu rộng giữa Trung Quốc và khu vực này¹.

Cùng với nhu cầu gia tăng ảnh hưởng ở Trung Đông, Trung Quốc trong những năm gần đây thúc đẩy mạnh mẽ các sáng kiến mang tính toàn cầu nhằm định hình diễn ngôn phát triển và quản trị thế giới theo hướng “công bằng, bao trùm và ít đối đầu hơn”. Bắc Kinh nhấn mạnh lập trường đề cao quan hệ hợp tác Nam - Nam, tôn trọng chủ quyền và phản đối áp đặt, qua đó xây dựng hình ảnh một đối tác hợp tác cùng có lợi. Những định hướng này tạo nền tảng cho nỗ lực mở rộng sức mạnh mềm- bao gồm diễn ngôn, giá trị và mô hình phát triển - tại Trung Đông, nơi đang chứng kiến sự điều chỉnh chiến lược của các cường quốc truyền thống và nhu cầu đa dạng hóa quan hệ đối ngoại của các nước trong khu vực².

Trong bối cảnh đó, Sáng kiến Phát triển toàn cầu (GDI), Sáng kiến An ninh toàn cầu (GSI) và Sáng kiến Văn minh toàn cầu (GCI) trở thành bộ ba sáng kiến mới thể hiện rõ nhất tham vọng của Trung Quốc trong việc kết hợp công cụ kinh tế, an ninh và văn hóa nhằm nâng cao sức hấp dẫn và củng cố vị thế của mình trên thế giới, trong đó có khu vực Trung Đông. Đối với Trung Đông, GDI đáp ứng nhu cầu phát triển hạ tầng - công nghệ số của các nước trong khu vực; GSI đưa ra khung tiếp cận “an ninh toàn diện” phù hợp với bối cảnh xung đột kéo dài; còn GCI chú trọng đối thoại liên văn minh và tôn trọng đa dạng tôn giáo - văn hóa, một trong những đặc trưng nổi bật của Trung Đông. Mặc dù bộ ba sáng kiến này đã được triển khai rộng rãi nhưng mức độ tác động của chúng đối với sức mạnh mềm của Trung Quốc vẫn chưa được nghiên cứu một cách hệ thống. Các công trình nghiên cứu hiện nay chủ yếu tập trung phân tích từng khía cạnh về hợp tác thương mại và năng lượng, an

¹ Shahram Akbarzadeh, Arif Saba, “China’s Soft Power: Views from Saudi Arabia and the UAE”, *Global Studies Quarterly*, Volume 5, Issue 1, January 2025, <https://doi.org/10.1093/isagsq/ksae090>.

² Alterman, Jon B., “China’s Soft Power in the Middle East”, trong sách Carola McGiffert (ed.), *Chinese Soft Power and Its Implications for the United States* (Washington, DC: Center for Strategic and International Studies (CSIS), 2009), 63-76.

ninh - quốc phòng³..., trong khi vai trò của các sáng kiến toàn cầu như những công cụ tái định hình sức ảnh hưởng của Bắc Kinh tại Trung Đông vẫn còn khoảng trống đáng kể.

Từ những vấn đề trên, bài viết đặt ra câu hỏi: Trung Quốc triển khai sức mạnh mềm tại Trung Đông thông qua bộ ba sáng kiến toàn cầu mới như thế nào, các sáng kiến này đã có những tác động gì đối với khu vực? Để trả lời câu hỏi này, bài nghiên cứu sử dụng phương pháp phân tích diễn ngôn kết hợp nghiên cứu tài liệu, dựa trên văn bản chính sách, phát ngôn chính thức, truyền thông nhà nước và các tài liệu học thuật. Bài viết gồm các phần: (1) trình bày cơ sở lý thuyết về sức mạnh mềm; (2) phân tích bối cảnh Trung Đông và sự hiện diện của Trung Quốc; (3) đánh giá nội dung và diễn ngôn của GDI, GSI và GCI; (4) thảo luận tác động của các sáng kiến này đối với chiến lược sức mạnh mềm của Trung Quốc tại khu vực.

1. Cơ sở lý luận và cách tiếp cận sức mạnh mềm của Trung Quốc

Khái niệm sức mạnh mềm được học giả người Mỹ Joseph Nye giới thiệu lần đầu vào năm 1990 trong tác phẩm *Bound to Lead: The Changing Nature of American Power*. Theo Nye, sức mạnh mềm là dạng quyền lực không mang tính cưỡng chế mà dựa vào sức hấp dẫn và khả năng định hình sở thích, hành vi của các chủ thể khác. Nếu quyền lực cứng sử dụng sức mạnh quân sự hoặc kinh tế để “khiến người khác làm điều mình muốn”, thì sức mạnh mềm lại là khả năng thuyết phục người khác muốn làm điều mà mình muốn. Sức hấp dẫn này đến từ các giá trị văn hóa, chính trị và chính sách ngoại giao, được thể hiện qua việc thuyết phục, xây dựng hình mẫu để các chủ thể khác noi theo, hoặc tạo ra các quy chuẩn mà họ đồng thuận và hành động theo, khiến những chủ thể khác phải hành động như mình đã trù liệu và mong muốn⁴. Hơn một thập kỷ sau, trong cuốn *Soft Power: The Means to Success in World Politics* (2004), Nye đã phát triển khái niệm này và xác định ba nguồn chính tạo nên sức mạnh mềm là văn hóa, giá trị chính trị và chính sách đối ngoại có tính chính danh.

Về phía Trung Quốc, trong quá trình trỗi dậy, nước này nhận thức được rằng sức mạnh mềm là một công cụ chiến lược quan trọng để nâng cao vị thế quốc tế. Như Chủ tịch Hồ Cẩm Đào và Tập Cận Bình từng chỉ đạo, Trung Quốc cần đẩy mạnh quảng bá văn hóa, các giá trị truyền thống để “tăng cường sức mạnh mềm và kể một

³ Đỗ Thị Thu Phượng., “Sức mạnh mềm của Trung Quốc ở Trung Đông”, *Tap chí Nghiên cứu Trung Quốc*, số 6 (2023): 45-60.

⁴ Phạm Thủy Tiên., “Sức mạnh mềm (soft power)”, *Nghiên cứu Quốc tế* (2016), <https://nghiencuuquocte.org/2016/05/07/quyen-luc-mem-soft-power/>.

câu chuyện hay của Trung Quốc với thế giới”⁵. Trung Quốc đã xây dựng một mô hình sức mạnh mềm dựa trên các giá trị cốt lõi của chủ nghĩa xã hội đặc sắc Trung Quốc, đồng thời gắn phát triển với các thông điệp như “hòa bình cùng có lợi” và “đa dạng văn minh” nhằm xoa dịu mối lo ngại từ cộng đồng quốc tế về sự trỗi dậy của mình. Để hiện thực hóa chiến lược này, Trung Quốc triển khai một danh mục công cụ sức mạnh mềm đa dạng, bao gồm ngoại giao công, mạng lưới viện Khổng Tử, các gói hỗ trợ kinh tế và các sáng kiến toàn cầu quy mô lớn⁶. Song song với đó, Trung Quốc xây dựng và quảng bá về chính sách “hữu nghị toàn diện” (omnidirectional friendship policy)⁷, tôn trọng chủ quyền và không can thiệp nhằm bảo đảm nguồn tài nguyên ổn định, mở rộng thị trường xuất khẩu, đồng thời làm sâu sắc quan hệ với các khu vực chiến lược, đặc biệt là các quốc gia đang phát triển ở châu Phi, châu Mỹ, Trung Đông và Đông Nam Á.

Ba sáng kiến toàn cầu của Trung Quốc có thể được xem như những công cụ nhằm hiện thực hóa sức mạnh mềm trong thực tiễn. Mỗi sáng kiến không chỉ nhằm giải quyết những vấn đề quốc tế cụ thể mà còn tạo ra cơ chế chuyển hóa nguồn lực kinh tế, chính trị và văn hóa của Trung Quốc thành sức hấp dẫn đối với các quốc gia khác. Cụ thể, GDI tập trung vào phát triển kinh tế bền vững và hợp tác quốc tế, GSI hướng tới ổn định an ninh và giảm xung đột, còn GCI đề cao đối thoại văn hóa, giáo dục và xây dựng nhận thức chung. Khi triển khai, các sáng kiến này không chỉ đáp ứng nhu cầu thực tế của các nước đối tác mà còn nâng cao hình ảnh Trung Quốc như một đối tác toàn cầu có trách nhiệm, từ đó củng cố sức mạnh mềm trên trường quốc tế. Ba sáng kiến toàn cầu của Trung Quốc được chuyển hóa thành sức mạnh mềm thông qua các cơ chế cụ thể. Trước hết, GDI tận dụng hợp tác kinh tế, đầu tư phát triển và viện trợ để xây dựng hình ảnh Trung Quốc là đối tác phát triển đáng tin cậy, từ đó tạo sức hấp dẫn về kinh tế và chính trị. Thứ hai, GSI thông qua việc tham gia giải quyết các vấn đề an ninh và xung đột quốc tế, triển khai các chương trình hợp tác an ninh, giúp nâng cao uy tín và vị thế ngoại giao của Trung Quốc, biến năng lực chính trị - an ninh thành sức mạnh mềm. Cuối cùng, GCI sử dụng giao lưu văn hóa, giáo dục, nghiên cứu khoa học và đối thoại văn minh để lan tỏa giá trị, triết lý và văn hóa

⁵ Chaziza, Mordechai., “China’s Soft Power Projection Strategy: Confucius Institutes in the MENA Region”, *Begin-Sadat Center for Strategic Studies*, July 26, 2023, <https://besacenter.org/chinas-soft-power-projection-strategy-confucius-institutes-in-the-mena-region/>.

⁶ McGiffert, Carola., “Chinese Soft Power and Its Implications for the United States: Competition and Cooperation in the Developing World: A Report of the CSIS Smart Power Initiative”, *Center for Strategic & International Studies eBooks* (2009), <https://ci.nii.ac.jp/ncid/BB01452938>.

⁷ Denise E. Zheng, “China’s Use of Soft Power in the Developing World”, essay, in *Chinese Soft Power and Its Implications for the United States* (CSIS, 2009), 1-5.

Trung Quốc, tạo sức ảnh hưởng mềm về mặt nhận thức và văn hóa. Cả ba sáng kiến đều hoạt động theo cơ chế “hợp tác - đáp ứng nhu cầu - nâng cao uy tín” để chuyển các nguồn lực kinh tế, chính trị và văn hóa thành sức mạnh mềm, củng cố hình ảnh Trung Quốc như một quốc gia toàn cầu có trách nhiệm và hấp dẫn.

Từ những cơ sở lý thuyết đã trình bày, bài viết vận dụng khung phân tích sức mạnh mềm nhằm đánh giá bộ ba sáng kiến toàn cầu mới của Trung Quốc tại Trung Đông. Phân tích tập trung vào ba thành tố trọng yếu của sức mạnh mềm, gồm: (1) hình ảnh quốc gia, (2) hệ giá trị được truyền tải, (3) chính sách đối ngoại mang tính linh hoạt và hấp dẫn. Trên cơ sở đó, bài viết xem xét cách thức Trung Quốc định vị hình ảnh quốc gia thông qua việc thể hiện mình là “đối tác phát triển công bằng, không can thiệp”; truyền tải các giá trị cốt lõi như quyền tự chủ trong phát triển, an ninh chung và tôn trọng đa dạng văn minh; thể hiện chính sách đối ngoại mềm dẻo thông qua các hoạt động viện trợ, thúc đẩy đối thoại và viện dẫn các nguyên tắc quốc tế thay cho việc sử dụng hoặc đe dọa sử dụng vũ lực.

2. Thực tiễn triển khai bộ ba sáng kiến toàn cầu của Trung Quốc tại Trung Đông

2.1. Sáng kiến Phát triển toàn cầu (GDI) - truyền tải giá trị phát triển

Trong hai thập niên vừa qua, Trung Quốc ngày càng tham gia sâu vào tiến trình phát triển kinh tế - xã hội của các quốc gia Trung Đông. GDI được Chủ tịch Tập Cận Bình đề xuất vào tháng 9/2021 tại Đại hội đồng Liên hợp quốc nhằm thúc đẩy hợp tác phát triển, hiện đại hóa hạ tầng, chia sẻ công nghệ và mở rộng kết nối kinh tế quốc tế. Sáng kiến được định hướng bởi sáu nguyên tắc: ưu tiên phát triển, lấy con người làm trung tâm, bao trùm, đổi mới, hài hòa với thiên nhiên và nhấn mạnh hành động thực tiễn⁸.

Tại Trung Đông, Trung Quốc triển khai GDI thông qua các dự án hạ tầng, năng lượng, giáo dục và y tế tại các nước như Ả-rập Xê-út, UAE, Ai Cập và Iran. Trung Quốc ưu tiên các quốc gia có tầm quan trọng về kinh tế - thương mại, nhu cầu hiện đại hóa hạ tầng lớn và có tiềm năng hợp tác thuận lợi, đặc biệt là Ả-rập Xê-út, UAE và Ai Cập.

Tại Ả-rập Xê-út, Trung Quốc hợp tác phát triển năng lượng tái tạo, trí tuệ nhân tạo và đô thị thông minh gắn với Tầm nhìn 2030, thể hiện sự tương thích giữa diễn ngôn phát triển của GDI và nhu cầu hiện đại hóa kinh tế của Riyadh. Với UAE, Bắc

⁸ Xinhua News Agency, “Full Text of Xi Jinping’s Statement at the General Debate of the 76th Session of the United Nations General Assembly”, *Xinhua*, 2021, http://www.xinhuanet.com/world/2021-09/22/c_1127886754.htm.

Kinh triển khai các dự án công nghệ cao, logistics và tài chính số, phù hợp với vai trò trung tâm thương mại - kết nối của quốc gia này. Trong khi đó, Ai Cập được chọn vì vị trí chiến lược kết nối châu Phi - Địa Trung Hải cùng nhu cầu cấp bách về phát triển hạ tầng, minh chứng là các dự án trong Khu hành chính mới và Hành lang kinh tế kênh đào Suez có sự tham gia của doanh nghiệp Trung Quốc. Trung Quốc quảng bá mình như một đối tác phát triển đáng tin cậy, không áp đặt các điều kiện về nhân quyền hay dân chủ đối với các khoản viện trợ và đầu tư⁹. Sáng kiến này đã nhận được những phản hồi tích cực và sự hợp tác mạnh mẽ từ các quốc gia Trung Đông. Dựa vào mô hình này, GDI tìm cách định hình lại mối quan hệ theo hướng không gắn với áp đặt chính trị; thay vào đó là hỗ trợ tăng trưởng kinh tế, cải thiện đời sống người dân và đạt các mục tiêu chung mà hai bên cùng coi trọng.

Trước khi triển khai GDI, Trung Quốc chủ yếu hợp tác kinh tế với Trung Đông thông qua thương mại và đầu tư năng lượng, đặc biệt tại Ả-rập Xê-út, UAE và Iran, nhằm đảm bảo nguồn dầu mỏ và mở rộng thị trường xuất khẩu. Các hoạt động viện trợ phát triển lúc này vẫn mang tính kinh tế nhiều hơn là chiến lược sức mạnh mềm. Khi GDI được triển khai, Trung Quốc mở rộng hợp tác quốc tế nhằm vừa đáp ứng nhu cầu phát triển trong nước, vừa củng cố quan hệ song phương và khẳng định vai trò chủ động trong quản trị toàn cầu. Lợi ích kinh tế ngày càng tăng sẽ thúc đẩy mức độ hiện diện và can dự sâu rộng, biến Trung Đông thành không gian chiến lược cho việc triển khai sức mạnh mềm kết hợp với lợi ích địa kinh tế¹⁰. Tính đến năm 2022, 17 quốc gia Ả-rập ủng hộ GDI và 12 nước tham gia “Nhóm bạn bè của GDI”¹¹ thông qua các dự án hạ tầng, y tế và giáo dục tại Ai Cập, Ả-rập Xê-út và Iran. Trung Quốc hướng tới hình ảnh một đối tác thân thiện, đáng tin cậy, truyền tải các giá trị phát triển bền vững, toàn diện và công bằng thông qua đầu tư hạ tầng, viện trợ tài chính, chuyển giao công nghệ và hợp tác năng lượng sạch...

Các công cụ GDI giúp Trung Quốc mở rộng ảnh hưởng kinh tế đồng thời gia tăng sức mạnh mềm tại Trung Đông bằng cách xây dựng lòng tin, khẳng định vai trò “đồng minh phát triển” và dần tạo ra sự phụ thuộc chiến lược vừa đủ. Về phương diện ngoại giao, Bắc Kinh nhấn mạnh thông điệp phát triển “công bằng và bao trùm”. Chủ tịch Tập Cận Bình khẳng định phát triển bền vững là giải pháp cho bất ổn khu

⁹ Niu Xinchun, “Coexistence with the United States: New Challenges in China's Middle East Policy, *Center for Strategic & International Studies*, Interpret: China, 8, 2022.

¹⁰ Zou Zhiqiang, “Global Development Initiative and China's Development Cooperation in the Middle East”, *BRIQ Belt & Road Initiative Quarterly*, 6(1) (2024): 104-123.

¹¹ Zou Zhiqiang, “Global Development Initiative and China's Development Cooperation in the Middle East”.

vực, đồng thời sẵn sàng đóng vai trò lớn hơn trong thúc đẩy hòa bình và ổn định¹². Khi bàn về vấn đề đó tại Trung Đông, ông nhấn mạnh: “Trung Đông đang phải đối mặt với thách thức cấp bách trong việc xóa bỏ xung đột và giải quyết các vấn đề phát triển. Chính sách của Trung Quốc là nhằm đáp ứng khát vọng sâu sắc của người dân trong khu vực về hòa bình và thịnh vượng, đồng thời ủng hộ những yêu cầu chính đáng của các chính phủ Ả-rập trên trường quốc tế. Chúng tôi sẵn sàng đảm nhận vai trò lớn hơn trong việc thúc đẩy hòa bình và ổn định khu vực”¹³.

Như vậy, sức mạnh mềm của GDI mà Trung Quốc thể hiện tại khu vực được phản ánh rõ nét qua các yếu tố sau. *Trước hết*, Bắc Kinh gia tăng hỗ trợ phát triển thông qua tái thiết các khu vực hậu xung đột và giải quyết các thách thức trọng yếu như nghèo đói, thất nghiệp, quản lý tài nguyên nước và an sinh xã hội¹⁴. Thông qua đó, Trung Quốc tìm cách xây dựng hình ảnh một đối tác thân thiện, có trách nhiệm và sẵn sàng chia sẻ gánh nặng phát triển với các quốc gia Trung Đông.

Thứ hai, Trung Quốc thúc đẩy nâng cao năng lực phát triển nội tại của khu vực bằng cách tham gia các dự án cơ sở hạ tầng, chia sẻ kinh nghiệm quy hoạch kinh tế, thu hút vốn đầu tư và xây dựng các khu kinh tế đặc biệt¹⁵. Thông qua viện trợ, đầu tư hạ tầng và hỗ trợ tài chính, Trung Quốc không chỉ gia tăng sự hiện diện kinh tế mà còn củng cố vị thế chính trị tại một khu vực vốn do phương Tây chi phối.

Thứ ba, Trung Quốc chú trọng hợp tác cùng có lợi trong lĩnh vực năng lượng mới và công nghệ tiên tiến nhằm hỗ trợ công nghiệp hóa sáng tạo và chuyển đổi mô hình tăng trưởng tại Trung Đông. Ngoài ra, Bắc Kinh nhấn mạnh vai trò tham gia rộng rãi của cộng đồng quốc tế trong việc khôi phục ổn định chính trị và phục hồi kinh tế khu vực¹⁶. Điều này không đơn thuần là đáp ứng nhu cầu của Trung Đông, mà còn mở rộng thị trường, tạo chuỗi cung ứng chiến lược gắn kết lợi ích kinh tế khu vực với Bắc Kinh.

Ngoài ra, các khoản vay ưu đãi và cơ chế tài chính linh hoạt qua Ngân hàng Phát triển Trung Quốc (CDB) và Ngân hàng Xuất nhập khẩu Trung Quốc (Eximbank) không chỉ đáp ứng nhu cầu phát triển mà còn củng cố sự tín nhiệm và thiện cảm của Trung Đông với Bắc Kinh. Nhờ đó, GDI trở thành công cụ sức mạnh mềm chiến lược, giúp Trung Quốc tăng ảnh hưởng, nâng cao uy tín của mình trong khu vực.

¹² Full Text of Xi Jinping's Keynote Speech at China-Arab States Summit, n.d, https://www.idcpc.org.cn/english2023/ttxw_5749/202212/t20221229_159132.html.

¹³ Full Text of Xi Jinping's Keynote Speech at China-Arab States Summit, tlđđ.

¹⁴ Zou Zhiqiang, “Global Development Initiative and China's Development Cooperation in the Middle East”.

¹⁵ Zou Zhiqiang, “Global Development Initiative and China's Development Cooperation in the Middle East”.

¹⁶ Zou Zhiqiang, “Global Development Initiative and China's Development Cooperation in the Middle East”.

2.2. Sáng kiến An ninh toàn cầu (GSI) - chính sách đối ngoại mềm dẻo và an ninh đối thoại

Sáng kiến An ninh toàn cầu (GSI) được Trung Quốc đề xuất vào tháng 4/2022 tại Diễn đàn châu Á Bắc Ngao trong bối cảnh gia tăng căng thẳng địa chính trị và các mối đe dọa phi truyền thống như khủng bố, tội phạm mạng. GSI hướng tới việc hình thành một hệ thống an ninh toàn cầu thay thế trật tự do phương Tây chi phối, cho rằng từ đó có thể giải quyết nguyên nhân gốc rễ của xung đột, cải thiện quản trị an ninh toàn cầu, thúc đẩy hợp tác quốc tế, hòa bình lâu dài và phát triển bền vững¹⁷. Sáng kiến này nhấn mạnh vai trò của Trung Quốc trong ổn định khu vực, an ninh phi truyền thống và đối thoại chiến lược, đồng thời nâng cao hình ảnh của nước này như một quốc gia có trách nhiệm và đáng tin cậy trong quản trị toàn cầu.

Tại Trung Đông, GSI giúp Trung Quốc gia tăng sức mạnh mềm thông qua các công cụ chính như:

(i) Hợp tác an ninh phi truyền thống: bao gồm chống khủng bố, an ninh mạng, an ninh hàng hải, đào tạo nhân lực an ninh - quân sự và thành lập cơ sở đào tạo Quân Giải phóng Nhân dân tại khu vực, giúp Trung Quốc trở thành đối tác đáng tin cậy mà không dựa vào can thiệp quân sự¹⁸.

(ii) Trung gian và đối thoại: Trung Quốc làm trung gian nối lại quan hệ Iran - Ả-rập Xê-út (năm 2023), thể hiện khả năng giải quyết xung đột thông qua hòa bình, củng cố uy tín và thiện cảm với các quốc gia khu vực. Việc Bắc Kinh đóng vai trò trung gian cho thỏa thuận khôi phục quan hệ Riyadh-Tehran (năm 2023) được xem là “một ví dụ điển hình cho việc thúc đẩy GSI”¹⁹, báo hiệu sự gia tăng mạnh mẽ ảnh hưởng của Trung Quốc ở vùng Vịnh mà không đồng nghĩa với việc loại bỏ hoàn toàn sự hiện diện của Mỹ tại khu vực²⁰.

Trước khi triển khai GSI, Trung Quốc chủ yếu tham gia vào các vấn đề an ninh tại Trung Đông thông qua Liên hợp quốc và Tổ chức Hợp tác Thượng Hải (SCO), với tầm ảnh hưởng hạn chế và tập trung vào bảo vệ lợi ích kinh tế. GSI đánh dấu bước chuyển đổi quan trọng khi Trung Quốc chủ động tham gia vào ngoại giao an

¹⁷ “Global Security Initiative_China’s Diplomacy in the New Era”, n.d, <http://en.chinadiplomacy.org.cn/gsi/index.shtml>.

¹⁸ Chaziza, Mordechai, “The Global Security Initiative: China’s New Security Architecture for the Gulf”, *The Diplomat*, May 12, 2023, <https://thediplomat.com/2023/05/the-global-security-initiative-chinas-new-security-architecture-for-the-gulf/>.

¹⁹ Yrashed, “China’s Strategic Objectives in the Middle East - Atlantic Council”, *Atlantic Council*, April 29, 2024, <https://www.atlanticcouncil.org/commentary/testimony/jonathan-fulton-testifies-to-the-us-china-economic-and-security-review-commission/>.

²⁰ Chaziza, Mordechai, “The Global Security Initiative: China’s New Security Architecture for the Gulf”, tldd.

ninh, thúc đẩy nguyên tắc “an ninh toàn diện” (truyền thống và phi truyền thống) và xây dựng các giải pháp an ninh thay thế, tăng cường ảnh hưởng khu vực mà vẫn duy trì thiện chí.

Khi triển khai GSI, Trung Quốc tăng cường hoạt động ngoại giao an ninh chủ động, nổi bật là vai trò trung gian trong việc nối lại quan hệ Iran – Ả-rập Xê-út (03/2023), đồng thời thúc đẩy nguyên tắc “an ninh toàn diện”. Những bước đi này báo hiệu sự gia tăng mạnh mẽ ảnh hưởng của Trung Quốc tại một khu vực mà lâu nay Mỹ vốn là trung gian nổi bật, qua đó làm phức tạp thêm kế hoạch của Mỹ và Israel nhằm thiết lập một liên minh vững chắc đối đầu với Iran khi nước này mở rộng chương trình hạt nhân. Đây cũng là sự kiện đánh dấu sự can dự trực tiếp đầu tiên của Trung Quốc trong cạnh tranh chính trị tại khu vực này²¹. Theo nhà ngoại giao Trung Quốc Vương Nghị, sự bắt tay của hai quốc gia này là minh chứng thành công trong việc triển khai GSI, đồng thời nhấn mạnh vai trò của Trung Quốc trong việc dùng đối thoại hòa bình để giải quyết các vấn đề thách thức an ninh toàn cầu.

Bên cạnh đó, việc Trung Quốc phối hợp an ninh qua các tổ chức như SCO hay mời các nước Trung Đông tham gia BRICS+ (ví dụ thông qua việc mời thành viên mới) cũng là một phần mở rộng của chiến lược GSI, nhằm nhấn mạnh tinh thần đa phương và liên kết các nước đang phát triển trong lĩnh vực an ninh. Nhìn chung, GSI thể hiện chiến lược linh hoạt của Bắc Kinh: dùng ngôn ngữ “toàn cầu hóa an ninh” để quảng bá quan niệm đồng thuận và đối thoại, đồng thời củng cố hình ảnh Trung Quốc như một nhà bảo trợ hòa bình cho Trung Đông²².

2.3. Sáng kiến Văn minh toàn cầu (GCI) - cạnh tranh giá trị và văn hóa với phương Tây

Sáng kiến Văn minh toàn cầu (GCI) được đề xuất vào tháng 3/2023, nhấn mạnh việc tôn trọng sự đa dạng của các nền văn minh, đề cao các giá trị chung của nhân loại, coi trọng tính kế thừa và đổi mới trong văn minh, cũng như thúc đẩy các hình thức giao lưu và hợp tác con người trên toàn cầu một cách mạnh mẽ²³. Trung Quốc dùng GCI để trả lời các vấn đề toàn cầu như xung đột văn hóa, bất bình đẳng giáo dục và thiếu hiểu biết giữa các dân tộc, đồng thời nâng cao sức mạnh mềm và uy tín quốc tế.

Trung Quốc ưu tiên hợp tác với các quốc gia Trung Đông có mức độ giao lưu văn hóa cao và quan hệ ngoại giao tích cực như UAE, Ả-rập Xê-út và Qatar. GCI được

²¹ Chaziza, Mordechai, “The Global Security Initiative: China’s New Security Architecture for the Gulf”.

²² Yrashed, “China’s Strategic Objectives in the Middle East - Atlantic Council”.

²³ “Global Civilization Initiative_China’s Diplomacy in the New Era”, n.d, <http://en.chinadiplomacy.org.cn/gci/index.shtml>.

hiện thực hóa qua hội nghị văn minh (như Hội nghị Nishan), học bổng, trao đổi giáo dục, Viện Khổng Tử, diễn đàn báo chí và hợp tác nghệ thuật - du lịch. Thông qua đó, Trung Quốc định vị mình là quốc gia ủng hộ đối thoại liên văn minh, khẳng định khả năng hòa hợp giữa Hồi giáo và Nho giáo, đồng thời quảng bá quan điểm “hiện đại hóa không đồng nghĩa với phương Tây hóa”²⁴.

Ngoài ra, GCI còn được hiện thực hóa thông qua các gói học bổng và trao đổi giáo dục song phương: nhiều sinh viên từ các nước Hồi giáo được cấp học bổng du học tại các trường đại học Trung Quốc, đặc biệt qua chương trình Học bổng Viện Khổng Tử, cùng hợp tác thành lập các trung tâm Nghiên cứu Trung Quốc ở Trung Đông²⁵. GCI cũng được dùng như công cụ chiến lược nhằm định hình diễn ngôn toàn cầu thay thế, phản bác các chuẩn mực phương Tây, khẳng định chủ quyền văn hóa và quyền lựa chọn con đường phát triển riêng của mỗi dân tộc. Hoạt động trao đổi văn hóa, giáo dục và hợp tác nhân dân không chỉ tăng cường hiểu biết, mà còn là đòn bẩy sức mạnh mềm, củng cố hình ảnh Trung Quốc như một nhà kiến tạo trật tự văn minh và phát triển toàn cầu.

Sáng kiến này được định vị như là đối trọng ý thức hệ và chuẩn tắc trước các diễn ngôn như “Hồi kết của lịch sử”, “Phương Tây trung tâm”, “Cường quyền thắng thế” hay “Sự xung đột giữa các nền văn minh”²⁶. Bằng việc nhấn mạnh sự tôn trọng đa dạng văn minh, phát triển hòa bình và học hỏi lẫn nhau, GCI phản ánh nỗ lực của Trung Quốc trong việc đóng góp “trí tuệ Trung Hoa” vào diễn ngôn quản trị toàn cầu, đồng thời thúc đẩy hình thành một khuôn khổ chuẩn tắc thay thế cho các mô hình mang tính phổ quát của phương Tây²⁷. Qua GCI, Trung Quốc vừa quảng bá mô hình phát triển riêng, vừa củng cố vị thế là hình mẫu và người kiến tạo trật tự văn minh toàn cầu.

3. Đánh giá chung

Dựa trên phân tích thực tiễn triển khai ba sáng kiến toàn cầu (GDI, GSI, GCI) tại Trung Đông, bài viết nhận định về một số tác động tích cực cũng như những hạn chế của các sáng kiến chiến lược của Trung Quốc.

²⁴ Cambron, Rossana, “Building Bridges: Reflections on China’s Global Civilization Initiative”, *Communist Party USA*, August 15, 2025, <https://www.cpusa.org/article/building-bridges-reflections-on-chinas-global-civilization-initiative/>.

²⁵ Chaziza, Mordechai, “China’s Soft Power Projection Strategy: Confucius Institutes in the MENA Region”, *Begin-Sadat Center for Strategic Studies*, July 26, 2023, <https://besacenter.org/chinas-soft-power-projection-strategy-confucius-institutes-in-the-mena-region/>.

²⁶ Wxl., “The Global Significance of the Global Civilization Initiative”, 2024, https://en.gmw.cn/2024-06/14/content_37434873.htm.

²⁷ Chen Cao, “Chinese Global Civilization Initiative: Notion and Multilateral Action”, *MEPEI*, n.d, 2024, <https://mepei.com/chinese-global-civilization-initiative-notion-and-multilateral-action/>.

3.1. Tác động tích cực

Thứ nhất, thúc đẩy hợp tác phát triển và xây dựng hình ảnh đối tác đáng tin cậy. GDI nâng cao sức mạnh mềm của Trung Quốc bằng cách thúc đẩy hợp tác phát triển, cung cấp vốn, chuyên gia công nghệ, xây dựng cơ sở hạ tầng với tiến độ nhanh và ít điều kiện chính trị. Các quốc gia Trung Đông như Ả-rập Xê-út, UAE và Ai Cập nhờ đó giải quyết các điểm nghẽn trong phát triển như hạ tầng yếu, năng lực quản lý hạn chế hay chuyển đổi số chậm. Chiến lược “không áp đặt”, “cùng thắng” giúp Trung Quốc định vị là đối tác thực dụng nhưng đáng tin cậy. Các công cụ của GDI - đầu tư hạ tầng, viện trợ tài chính, hợp tác năng lượng sạch - vừa mở rộng kết nối kinh tế, vừa tạo sự phụ thuộc chiến lược ở mức độ vừa phải, biến nguồn lực vật chất (vốn, công nghệ) thành sức mạnh mềm (hình ảnh, uy tín) để củng cố vị thế tại khu vực.

Thứ hai, thể hiện vai trò trung gian hòa giải, hình ảnh “kiến tạo hòa bình”. GSI nâng cao uy tín chính trị của Trung Quốc bằng cách định hình diễn ngôn an ninh toàn diện, kết hợp an ninh truyền thống và phi truyền thống, nhấn mạnh đối thoại, tôn trọng chủ quyền và hợp tác đa phương. Sự kiện Trung Quốc trở thành trung gian nối lại quan hệ Riyadh - Tehran (năm 2023) minh chứng cho năng lực “đối tác duy trì ổn định”, mở rộng ảnh hưởng mà không cần sử dụng quân sự. Nguyên tắc “an ninh toàn diện” và các cơ chế SCO, BRICS+ giúp Trung Quốc tiếp cận các nước Trung Đông thận trọng hơn so với sự can thiệp của phương Tây, tăng sức hấp dẫn mềm thông qua vai trò kiến tạo hòa bình.

Thứ ba, mở rộng ảnh hưởng qua văn hóa, học thuật và cạnh tranh giá trị. GCI định vị Trung Quốc như một bên thúc đẩy đối thoại liên văn minh, phản biện tính phổ quát của giá trị phương Tây, đồng thời đề cao con đường hiện đại hóa phi phương Tây. Thông qua Viện Khổng Tử, học bổng, trung tâm nghiên cứu, giao lưu nghệ thuật và truyền thông, GCI đã truyền tải mô hình kết hợp truyền thống - hiện đại, phát triển hòa bình và học hỏi lẫn nhau. Sáng kiến này giúp Trung Quốc gia tăng ảnh hưởng trong chuẩn tắc và uy tín văn hóa, tạo sức hấp dẫn mềm đối với một số quốc gia Trung Đông, đồng thời củng cố nền tảng quan hệ lâu dài tại khu vực.

Như vậy, ba sáng kiến trên không vận hành riêng lẻ mà tạo thành một chiến lược tổng thể, trong đó GDI tạo nền tảng vật chất - kinh tế, GSI gia tăng uy tín chính trị - ngoại giao và GCI mở rộng ảnh hưởng văn hóa - chuẩn tắc. Sự kết hợp này tạo ra *một bộ công cụ sức mạnh mềm toàn diện*, giúp Trung Quốc (i) tăng sự hiện diện chiến lược; (ii) mở rộng mạng lưới đối tác; (iii) tạo sức hấp dẫn mềm cả ở cấp nhà

nước và xã hội; (iv) cạnh tranh ảnh hưởng với Mỹ và phương Tây bằng phương thức ít đối đầu hơn.

3.2. Hạn chế và thách thức

Mặc dù đạt được những tiến triển tích cực và được nhiều quốc gia Trung Đông đón nhận, nhưng việc triển khai ba sáng kiến cũng bộc lộ một số hạn chế đáng kể.

Thứ nhất, nghi ngờ về tính minh bạch và động cơ chính trị. Dù GDI được tuyên bố là “không áp đặt điều kiện chính trị” nhưng một số chính phủ và học giả vẫn bày tỏ sự lo ngại về mức độ minh bạch của các thỏa thuận, điều khoản nợ và mục tiêu địa chính trị tiềm ẩn. Điều này có thể làm suy giảm lòng tin và ảnh hưởng lâu dài của Trung Quốc tại khu vực.

Thứ hai, hạn chế trong sức hấp dẫn văn hóa đại chúng. Mặc dù Trung Quốc đầu tư mạnh vào ngoại giao nhà nước, nhưng mức độ lan tỏa trong xã hội dân sự và sức hút của văn hóa đại chúng vẫn còn yếu so với ảnh hưởng sức mạnh mềm của phương Tây. Điều này khiến các sáng kiến văn hóa của Bắc Kinh khó tạo ra sự đồng cảm sâu rộng đối với dân cư bản địa.

Thứ ba, cạnh tranh ảnh hưởng khu vực gay gắt. Trung Đông là không gian địa chính trị phức tạp, nơi Mỹ, Ả-rập Xê-út, Thổ Nhĩ Kỳ và các cường quốc khác đều tìm cách mở rộng phạm vi ảnh hưởng. Cấu trúc cạnh tranh đa tầng này giới hạn khả năng hành động của Trung Quốc, đặc biệt trong các tình huống mà lợi ích của Bắc Kinh xung đột với đồng minh hoặc đối tác chiến lược khác.

Thứ tư, rủi ro gắn với chính sách đối nội của Trung Quốc. Đặc biệt là một số tranh cãi về chính sách dân tộc - tôn giáo của Trung Quốc (ví dụ Tân Cương) có thể ảnh hưởng đến mức độ chấp nhận của xã hội đối với GCI trong các quốc gia Hồi giáo, dù chính phủ các nước này thường giữ thái độ trung lập hoặc ủng hộ Bắc Kinh.

Kết luận

Ba sáng kiến toàn cầu của Trung Quốc đã trở thành bộ công cụ chiến lược quan trọng trong việc mở rộng ảnh hưởng của Bắc Kinh tại Trung Đông. Thông qua việc kết hợp giữa hợp tác kinh tế, ngoại giao an ninh và giao lưu văn hóa, Trung Quốc đang định hình một mô hình sức mạnh mềm mang tính “thể chế hóa” nhằm tái cấu trúc trật tự khu vực theo hướng cân bằng hơn với phương Tây. Nhìn chung, bộ ba sáng kiến GDI, GSI và GCI đã tạo ra một chiến lược sức mạnh mềm đồng bộ, tác động cả về lợi ích thực tiễn và hình ảnh quốc tế. Với các quốc gia Trung Đông, các sáng kiến này giúp giải quyết vấn đề phát triển, an ninh và thúc đẩy giao lưu văn hóa

- học thuật. Với Trung Quốc, chúng nâng cao uy tín ngoại giao, mở rộng tầm ảnh hưởng kinh tế - chính trị và củng cố hình ảnh “hòa bình, hợp tác và đáng tin cậy”.

Chiến lược này chứng minh rằng sức mạnh mềm của Trung Quốc không chỉ dựa trên quảng bá văn hóa hay ngoại giao công chúng mà còn được triển khai thông qua các công cụ thực tiễn, các dự án phát triển, vai trò trung gian và chương trình giao lưu toàn cầu. Việc kết hợp hài hòa giữa lợi ích kinh tế, chính trị và văn hóa giúp Bắc Kinh đạt được sức ảnh hưởng lâu dài, đồng thời mở rộng khả năng định hình chuẩn mực hành vi quốc tế, đặc biệt tại khu vực chiến lược như Trung Đông. Đây là minh chứng rõ ràng cho thấy Trung Quốc vừa tìm kiếm lợi ích ngắn hạn, vừa xây dựng tầm nhìn dài hạn để trở thành một cường quốc có sức mạnh mềm toàn cầu.

Trong thời gian sắp tới, các sáng kiến này mang lại lợi ích thiết thực cho các quốc gia Trung Đông như mở rộng cơ hội phát triển, tăng cường năng lực quản trị, đa dạng hóa đối tác và giảm phụ thuộc vào phương Tây. Tuy nhiên, về lâu dài, mức độ bền vững và hiệu quả của chúng vẫn phụ thuộc vào ba yếu tố then chốt: (1) nâng cao tính minh bạch và trách nhiệm giải trình trong thực thi dự án; (2) mở rộng tương tác với các chủ thể phi nhà nước ở địa phương; (3) duy trì thế cân bằng giữa lợi ích của Trung Quốc với lợi ích của các cường quốc và khu vực khác.

Từ góc nhìn chính sách, Trung Quốc cần củng cố tính minh bạch và đối thoại đa tầng, đặc biệt trong các dự án phát triển cơ sở hạ tầng và chương trình học thuật - văn hóa, để gia tăng mức độ chấp nhận xã hội và tránh hiểu lầm về động cơ chính trị. Đối với các quốc gia Trung Đông, cần chủ động tận dụng nguồn lực tài chính và kỹ thuật từ GDI trong khi duy trì độc lập chiến lược, tránh rơi vào tình trạng lệ thuộc.

Với Việt Nam, việc theo dõi Trung Quốc triển khai các sáng kiến này mang ý nghĩa quan trọng đối với việc hoạch định chính sách đối ngoại. Việt Nam có thể rút ra bài học trong việc phát triển hợp tác Nam - Nam, thúc đẩy các dự án phát triển bền vững, cũng như tham gia có chọn lọc vào các khuôn khổ hợp tác sáng kiến do Trung Quốc dẫn dắt trên cơ sở bảo đảm lợi ích quốc gia và tự chủ chiến lược.

Tóm lại, bộ ba sáng kiến GDI-GSI-GCI không chỉ phản ánh tầm nhìn toàn cầu của Trung Quốc mà còn thể hiện cách Bắc Kinh vận dụng sức mạnh mềm và các công cụ thể chế để định hình không gian địa chính trị mới. Việc nhận diện, đánh giá và ứng xử linh hoạt với các sáng kiến này là yêu cầu cấp thiết đối với các quốc gia trong khu vực, bao gồm Việt Nam, trong bối cảnh trật tự quốc tế đang chuyển dịch nhanh chóng.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

Tài liệu tiếng Việt

- Đỗ Thị Thu Phương. “Sức mạnh mềm của Trung Quốc ở Trung Đông”. *Tạp chí Nghiên cứu Trung Quốc*, số 6 (2023), 45-60.
- Phạm Thủy Tiên. “Sức mạnh mềm (Soft Power)”. *Nghiên cứu Quốc tế*, ngày 7/5/2016, <https://nghiencuuquocte.org/2016/05/07/quyen-luc-mem-soft-power/>.

Tài liệu tiếng nước ngoài

- Alterman, Jon B. “China’s Soft Power in the Middle East”. Trong sách Carola McGiffert (ed.), *Chinese Soft Power and Its Implications for the United States*. Washington, DC: Center for Strategic and International Studies (CSIS), 2009, 63-76.
- Bräutigam, Deborah. *The Rise of Chinese Soft Power: How China Is Changing Global Politics*. Washington, DC: Carnegie Endowment for International Peace, 2020.
- Cambon, Rossana. “Building Bridges: Reflections on China’s Global Civilization Initiative”. *Communist Party USA*, ngày 15/8/2025, <https://www.cpusa.org/article/building-bridges-reflections-on-chinas-global-civilization-initiative/>, truy cập ngày 30/10/2025.
- Chaziza, Mordechai. “China’s Soft Power Projection Strategy: Confucius Institutes in the MENA Region”. *Begin-Sadat Center for Strategic Studies*, ngày 26/7/2023, <https://besacenter.org/chinas-soft-power-projection-strategy-confucius-institutes-in-the-mena-region/>, truy cập ngày 30/10/2025.
- Chaziza, Mordechai. “The Global Security Initiative: China’s New Security Architecture for the Gulf”. *The Diplomat*, ngày 12/5/2023, <https://thediplomat.com/2023/05/the-global-security-initiative-chinas-new-security-architecture-for-the-gulf/>. Chen, Cao. “Chinese Global Civilization Initiative: Notion and Multilateral Action”. *Middle East Political and Economic Institute (MEPEI)*, 2024, <https://mepei.com/chinese-global-civilization-initiative-notion-and-multilateral-action/>, truy cập ngày 30/10/2025.
- China Institute of International Studies. *China’s Policy on the Middle East Peace Process after the Cold War*, Beijing: CIIS, 2019.
- Haenle, Paul và Nathaniel Sher. “Initiative Diplomacy: China’s New Rules for Global Governance, Security and Development”. *East Asian Policy*, 15(2) (2023), 7-21.
- Husain, Andi Subhan và Ahmad Sahide. “China’s Middle East Foreign Policy: A Soft Power Approach and Human Right Issues”. *Technium Social Sciences Journal*, 39 (2023), 475-493.
- McGiffert, Carola (ed.). *Chinese Soft Power and Its Implications for the United States: Competition and Cooperation in the Developing World*. Washington, DC: Center for Strategic and International Studies, 2009.

- Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China. *The Global Development Initiative Progress Report 2023*. Beijing: MFA of PRC, 2023.
- Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China (2023), *The Global Security Initiative Concept Paper*, Beijing: MFA of PRC.
- Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China. "Let Us Take Real Action to Build a China-Arab Community with a Shared Future". Ngày 30/5/2024, https://www.fmprc.gov.cn/eng./xw/zyjh/202405/t20240530_11366246.html, truy cập ngày 30/10/2025.
- Niu, Xinchun. *Coexistence with the United States: New Challenges in China's Middle East Policy*. Washington, DC: Center for Strategic and International Studies (Interpret: China), 2022.
- Nye, J. S. *Bound to lead: The changing nature of American power*. Basic Books, 1990.
- Nye, J. S. *Soft power: The means to success in world politics*. Public Affairs, 2004.
- Swaine, Michael D. *China's Evolving Middle East Strategy: Balancing Stability and Influence*. Washington, DC: Carnegie Endowment for International Peace, 2022.
- Wang, Jian và Hongyi Lai. *China's Middle East Foreign Policy: A Soft Power Analysis*. Singapore: Nanyang Technological University Press, 2021.
- Wxl (2024), "The Global Significance of the Global Civilization Initiative", *Guangming Online (gmw.cn)*, ngày 14 tháng 6, https://en.gmw.cn/2024-06/14/content_37434873.htm, truy cập ngày 30/10/2025.
- Xinhua News Agency. "Full Text of Xi Jinping's Statement at the General Debate of the 76th Session of the United Nations General Assembly". *Xinhua*, ngày 22/9/2021, http://www.xinhuanet.com/world/2021-09/22/c_1127886754.htm.
- Xinhua News Agency. "Full Text of Xi Jinping's Keynote Speech at China-Arab States Summit", *IDCPC*, 29/12/2022, https://www.idcpc.org.cn/english2023/ttxw_5749/202212/t20221229_159132.html.
- Yrashed, Jonathan. "China's Strategic Objectives in the Middle East". *Atlantic Council*, ngày 29/4/2024, <https://www.atlanticcouncil.org/commentary/testimony/jonathan-fulton-testifies-to-the-us-china-economic-and-security-review-commission/>, truy cập ngày 30/10/2025.
- Zhang, Xiaoming. *The Initiative Diplomacy: GDI, GSI and GCI as Instruments of China's Global Strategy*. Shanghai: Fudan University Press, 2023.
- Zheng, Denise E. "China's Use of Soft Power in the Developing World". Trong sách Carola McGiffert (ed.). *Chinese Soft Power and Its Implications for the United States*. Washington, DC: Center for Strategic and International Studies, 2009, 1-5.
- Zou, Zhiqiang. "Global Development Initiative and China's Development Cooperation in the Middle East". *BRIQ Belt & Road Initiative Quarterly*, 6(1) (2024), 104-123.